

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. IV. De Circumstantia Quid.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

juxta communem Doctorum contra Eusebium de Herrera citatum a Leand. Et conjugatus pariter per talem delectationem peccat contra fidem matrimonii, & adulterii malitiam contrahit; non secus ac si se pollueret, aut desideraret fornicationem cum alia, ut communiter docent Doctores apud Leand. contra Hurta. apud Sanch., & proinde tenetur hanc circumstantiam explicare.

V. Sponsus, vel Sponsa non tenentur fateri hanc circumstantiam, ex Leand., Dian., aliisque, quia nondum jus est acquisitum; Sanch. tamen, & Fagund. putant, solam sponsam teneri; quia est grave dedecus sponsi, quod sua sponsa peccaverit. Veriorem tamen existimo sententiam Ægidii, & Rebelli, quod uterque teneatur, quia per sponsalia licet non acquiratur jus in re, acquiritur tamen jus ad rem; sicut verbi gratia, per promissionem equi mihi factam habeo jus non in re, sed ad rem circa equum mihi promissum; ita ut fiat mihi injuria, si quis etiam ab ipso domino occidatur.

Communiter Doctores docent contra Filliuc., Eunuchum, frigidum, necnon impotentem debere hanc circumstantiam fateri, si fornicentur; quia peccatum est contra naturam, cum frustratur finis copulæ.

Amissionem virginitatis multi putant debere explicari, præsertim a fœminis; sed plurimi id negant; quia nemini fit injuria, & non habemus præceptum de virginitate, ut diximus art. super.

VI. Denique Tambur. ex Filliuc., & aliis (quicquid alii communius repugnant) existimat probabiliter non differre specie quemcumque incestum cum consanguineis, aut affinibus usque ad quartum gradum; Unde putat, non esse explicandum in confessione gradum conjunctionis sanguinis;

Sed verius existimo, incestum in primo gradu esse explicandum, præsertim in linea recta, in qua matrimonium juxta Perez, & alios est indispensabile, & intrinsece malum, sicut mendacium; Unde si solus filius, & Mater essent in mundo superflites, non possent nubere, & potius deberet Orbis perire; secus vero si frater, & soror.

ARTICULUS IV.

De Circumstantia, Quid.

- I. Tum materia peccati, tum etiam sæpe quantitas, & qualitas ad hanc circumstantiam spectant.
- II. Num explicanda sit circumstantia persona, circa quam, in delectatione morosa; sicut procul dubio explicanda est in desiderio?
- III. Quid de delectatione morosa circa carnis comestionem tempore prohibito? Quid de desideriis conditionalis sub conditione, qua tolleretur malitia ab objecto?
- IV. Num in turpi locutione explicanda sit circumstantia objecti? Aut in jactantia circumstantia peccati, de quo quis gloriatur? Aut pariter in pravo consilio?
- V. Num explicandum sit in blasphemia, si fuerit contra Deum, aut contra Beatam Virginem, aut contra Sanctos?
- VI. Specie differt violatio voti, ac violatio juramenti; sed in violatione votorum, aut juramentorum non est explicanda materia circa quam.
- VII. Mala, qua quis operat proximo, quem odit, probabiliter non sunt aperienda, secus vero, si ea velit inferre.
- VIII. In injuriis explicanda sunt persone, quibus diversus honor debetur.
- IX. In peccato bestialitatis non est explicanda species animalis; At in Sodo-

domia quid explicandum?

X. *Solicitans ad peccandum num debeat explicare, quod primus alium invitaverit, quando peccatum est ab utroque commissum?*

I. **A**D hanc circumstantiam spectat, ut diximus, non solum materia peccati, seu quantitas, & qualitas illius, puta si rem magnam, aut sacram furatus sis, sed etiam persona circa quam committitur peccatum, ut si percusseris clericum, si fornicatus sis cum habente votum castitatis.

II. Dubitatur nunc specialiter de delectatione morosa, an scilicet aperienda sit circumstantia personae circa quam habetur talis delectatio; quae procul dubio aperienda est in confessione operis, vel desiderii, si opus istud vel fecisses, vel desiderasses. Definitur delectatio morosa ex Vasq. lib. 1. in 1. 2. disp. 109., Gabriel., & aliis. Simplex, & deliberata complacentia in re apprehensa, seu cogitata, sine intentione illam opere perficiendi; Hinc enim dicitur morosa, licet per unicum instans duret, quia non transit ad desiderium, vel ad opus, adeoque est simplex complacentia, non voluntas efficax; debet tamen esse deliberata, quia nisi habeatur plenus, & liber usus rationis, peccatum mortale non committitur.

Prima sententia est Vasq. in 1. 2. disp. 3., & 112. Reginald., Sayr., & aliorum plurimorum negantium, explicandam esse in confessione circumstantiam personae, circa quam habetur delectatio morosa, etiamsi procul dubio explicanda sit in desiderio, & consensu. Ratio est, quia desiderium sumit speciem ab opere externo, & ideo Christus Dominus Matth. 5. dixit, *Omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.* Ubi notandum ly,

mœchatus est eam; non enim dicit simpliciter mœchatum esse, sed mœchatum esse cum illa ipsa, quam concupierat; & consequenter desiderium ab opere externo speciem desumit: Contra vero delectatio morosa sumit suam malitiam ab oppositione, quam habet cum virtute obligante; Exempli gratia, delectatio morosa rei venerea (nisi sit cum nupta, vel moniali, qua tali, quod raro accidit) habet oppositionem tantum cum castitate graviter obligante; ergo circumstantia personae, circa quam, non addit novam malitiam; Quare satis est in confessione dicere, *Toties morose delectatus sum de copula illicita, non explicando, an cum nupta, vel cum moniali, consanguinea, &c.; vel, Toties morose delectatus sum de occisione hominum, non explicando, an sit circa Patrem, vel Sacerdotem, vel inimicum, aut alterius conditionis; quod tamen explicandum est, si delectatio transierit in desiderium.*

Ratio disparitatis a priori, quam adducit Vasq. est: quia delectatio morosa potest esse peccaminosa, etiamsi sit circa personam licitam; ut si vidua delectetur de copula cum conjugate mortuo, & sponsa cum futuro marito; Contra vero desiderium de re licita numquam est malum; unde si sponsa desideret copulam cum futuro marito habendam post matrimonium, non peccat; ergo desiderium diversimode respicit objectum, ac delectatio morosa; desiderium enim fertur immediate in opus externum cum omnibus suis circumstantiis, secus vero delectatio morosa respicit opus externum depuratum a circumstantiis suis; & consequenter desiderium fornicandi cum nupta habet malitiam adulterii, delectatio vero morosa de copula cum nupta (nisi sit cum nupta qua tali) est peccatum dumtaxat contra castitatem. Et si sponsa desideret copu-

pulam cum conjugē post matrimonium, nullum peccatum committit; si vero eadem sponsa delectetur de copula licita habenda post matrimonium, peccat contra castitatem; quia castitas non solum externas, sed internas etiam voluptates prohibet.

III. Hinc etiam est, quod si quis die veneris delectetur de comestione carnis, nisi delectetur de ea, in quantum prohibita, non peccat; Nec peccat illam desiderando desiderio conditionato, si scilicet non esset prohibita, vel si non esset dies veneris; Contra tamen peccat, si illam die veneris absoluto desiderio desideret; quia temperantia non prohibet delectationem circa comestionem carnis, & desiderium conditionatum, sed solum comestionem, & ejus desiderium absolutum pro tempore prohibito; Quia vero alia virtutes prohibent etiam desiderium conditionatum; ideo non solum desiderio absoluto, sed etiam conditionato peccatur, quando desiderantur res intrinsece malae, quae scilicet sunt prohibita, quia malae, non malae, quia prohibita; Ut si quis vellet Deum odisse, si non esset peccatum; vel inimicum occidere, aut in faciem Crucifixi spueret, si non esset prohibitum; Communiter enim ista desideria conditionata conjunguntur cum pravo affectu, & delectatione morosa circa rem intrinsece malam, & ideo Doctores communiter censent, hujusmodi etiam conditionata desideria esse peccaminosa.

Non negaverim, quod si conditiones tollerent omnino peccatum, & indicarent solum propensionem animi, non vero affectum absolutum, & non involverent delectationem morosam circa objectum prohibitum, desideria conditionata carerent culpa; Ut si quis diceret, si Deus daret mihi facultatem, vellem praedari, & si per impossibile liceret, fornicater; Ete-

nim voluntas potest sequi intellectum, qui abstrahat objectum ab omni malitia. Verum quia voluntatem comitatur facillime appetitus sensitivus, qui consequitur ad imaginationem objecti, prout est in se, sine ulla praecisione; idcirco difficillimum est, in his desideriis conditionatis sine peccato versari.

Secunda sententia docet, in delectatione morosa explicandam esse circumstantiam personae circa quam; non secus ac in desiderio. Ita de Lugo, & alii. Ratio est, quia non minus delectatio, quam desiderium fertur circa opus, prout est in se; atque adeo, quia copula cum nupta, verbi gratia, est diversae speciei, ac simplex fornicatio; ideo tam desiderium, quam delectatio morosa de copula cum nupta est diversae speciei, ac desiderium, & delectatio de simplici fornicatione.

Equidem cenfeo, utramque opinionem esse probabilem; primam tamen esse probabiliorem; quia delectatio de copula, verbi gratia cum Berta nupta, plerumque est delectatio de copula cum Berta, praescindendo a tali circumstantia, atque adeo non specificatur ab illa; Idemque dicendum puto de turpibus aspectibus, necnon de tactibus pudicis, qui fiunt animo impudico ex Tambur.; Secus vero de tactibus impudicis; Cum enim tactus sint opera externa, non secus ac ipsa copula, debet explicari in confessione conditio personae, circa quam fiunt.

IV. Idem etiam ex Tambur. puto dicendum de locutione turpi, & de jaectantia: Quare, si quis miscuit sermonem de adulterio, stupro, &c. factis est in confessione dicere, Toties turpiter locutus sum cum delectatione de ipsa turpium narratione (nisi forte delectatio fuerit de adulterio, aut stupro qua tali) Et circa jaectantiam,

tiam, si careat desiderio, & delectatione morosa, satis est in confessione dicere, Toties jactavi me de peccato mortali, seu gloriatus sum de objecto peccaminoso, non explicando, an de adulterio, an de occisione, siue sit Sacerdotis, siue alterius: Et ratio est, quia jactantia consistit in eo, quod offensa Dei eligatur ut medium ad captandam gloriam apud homines, quæ magna est irreverentia; Hæc autem eadem est in omnibus peccatis; siue ea commiseris, siue non: Et idem dicas, si alium laudes de peccato: In quo tamen intervenire etiam solet peccatum scandali; quia scilicet alium ad complacentiam de tali peccato inducis, & a peccati vilipendio, & abominatione audientes retrahis. Demum consilium de aliquo peccato, ex Medin. apud Leand. ejusdem rationis est, non secus ac jactantia de quocumque sit peccato. Probabiliorem tamen censeo sententiam oppositam, quæ docet consilium desumere speciem a suo objecto; quia qualibet virtus exigit, tum ne contra illam agatur; tum ne procuremus, ut alii contra illam agant.

V. Dubitatur secundo de blasphemia, an diversæ speciei sit contra Deum, contra Beatam Virginem, & contra Sanctos? Et dico cum Azor., Tambur., aliisque, probabile esse, quod specie non differant; quia omnes isti honore prosequendi sunt, non præcise ob propriam excellentiam, sed principaliter relate ad Deum, cui injuria irrogatur blasphemando illos. Unde nisi blasphemia sit hæreticalis, satis est in confessione dicere numerum blasphemiarum. Probabilior tamen est opposita sententia Suarii, Sanch., Lug. putantium, blasphemias contra Deum, Beatam Virginem, & Sanctos specie differre, & in confessione explicandas.

VI. Tertio, tam votum, quam ju-

ramentum ejusdem speciei sunt, siue fiant Deo, siue Sanctis, ex Suar., Sanch., Lessl. Unde satis est in confessione dicere, Votum fregi, vel falso juravi. Adverte tamen, votum specie differre a juramento; quare qui vovit jejunium, verbi gratia, & juramento confirmavit, si non jejunet, tenetur utrumque explicare; quia est contra religionem transgressio voti, seu contra promissionem Deo factam; transgressio vero juramenti est contra obligationem non adducendi Deum in testem in re falsa.

VII. Quarto, quando quis odit proximum, desiderando illi infamiam, mortem, paupertatem, aut aliud malum, probabile est hujusmodi mala non esse in confessione explicanda, sed satis esse, si poenitens dicat, se toties graviter odisse proximum. Ita Leand., Lug., Valent., Bonac. contra Suar., & Con. Quod si quis desideret hujusmodi mala inferre proximo, & non aliunde ea evenire, debet hoc explicare. Quare voluntas auferendi famam specie differt a voluntate auferendi vitam, ut notant Lug., Valent., & alii.

VIII. Quinto, injuriæ, & percussiones specie differunt, si fiant Patri, vel Matri, vel si fiant fratri, aut sorori, vel si fiant filiis, vel si externis. Ratio est, quia diversus honor his debetur. Et eodem modo injuria facta Principi est speciale peccatum, ut docent Lug. Tambur. & alii.

IX. Sexto, qui peccatum bestialitatis committit, non tenetur explicare speciem animalis; Qui sodomiam exercet, probabilius explicare debet fuerit ne agens, an patiens; quia agens committit etiam pollutionem. Verum Dian. part. 4. tract. 4. resol. 159., & part. 5. tract. 14. resol. 56. ex Alfonso de Leone putat, non esse hoc explicandum, sicut nec si cum matre, an cum femina: Explicandum

ta-

tamen, si sit conjugatus, aut habens votum castitatis, aut confanguineus is, cum quo peccatur.

X. Septimo, si quis alium sollicitavit, & peccatum non est secutum, debet id in confessione explicari; si tamen peccatum est consecutum, putat probabiliter de Lugo, & Tambur. contra Sanch., & Bonac., non esse explicandum, quod primus invitaveris, quia, quamvis graviter peccaveris invitando, adhuc tamen es particeps peccati illius, etiamsi non invitaveris. Probabilior tamen videtur sententia Sanchez, & Bonacinae, quod explicandum sit.

Denique advertendum ad thesini 25, confixam ab Alex. VII., in qua dicitur: *Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit confessionis praecepto dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.* Ostendimus quippe in explanatione hujus thesini, copulam in hoc casu spectare ad peccati individuationem, speciali modo participantem speciem peccati. Etenim contra eandem virtutem potest dari multiplex specie peccatum; sicut eidem virtuti iustitiae adversatur furtum, homicidium, detractio, & alia peccata specie diversa.

ARTICULUS V.

De aliis circumstantiis, Ubi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando.

- I. Circumstantia loci Sacri explicanda in furto; in effusione sanguinis; in effusione publica seminis; ac in violatione Ecclesiastica immunitatis.
- II. In quonam sensu furtum est sacrilegum, non solum tollendo Sacrum de Sacro, & Sacrum de non Sacro, sed etiam non Sacrum de Sacro, ita ut loci Sacri circumstantia.

tia sit explicanda?

- III. Quid requiritur, ut effusio sanguinis in loco Sacro sit sacrilega; & contra reverentiam loco Sacro debitam?
- IV. Quid pariter, ut sit sacrilega seminis effusio in loco Sacro? Num sacrilegi sint aspectus turpes, tactus, & confabulationes similes in Ecclesia?
- V. Num debeat explicari peccatum, ad quod quis pravo suo exemplo proximum induxit?
- VI. Finis operis malus explicandus est; etenim qui furatur ad adulterandum, magis est adulter, quam fur.
- VII. Num tactus, & oscula copulam subsequenter explicanda sint?
- VIII. Quinam peccati modus novam peccati speciem trahat in confessione aperiendam?
- IX. Quomodo actus moraliter interrumpantur, & tamquam nova peccata aperienda sint?
- X. Num debeat aperiiri, quod quis se exposuerit periculo peccandi, qui deinde peccat?
- XI. Aperiendane sit in confessione consuetudo peccandi?
- XII. Peccata scienter commissa non differunt specie a commissis ex ignorantia invincibili; esto propter ista non incurratur reservatio, aut censura illis annexa.
- XIII. Contemptus gravis Superioris praeter inobedientiam explicandus est.
- XIV. Num sit speciale peccatum peccare statim post communionem? Num peccet toties, quoties comedit carnes, qui vovit jejunium?

I. **C**ircumstantia loci mutat speciem peccati, & trahit ad Sacrilegium ratione irreverentiae loco Sacro illatae; Primo, si quis in loco Sacro furetur; Secundo, in effusione peccaminosa sanguinis humani; Ter-

N

tio,